

hető a termelékenység és *hogyan* lehet ezt mérni, ellenőrizni?

*

A szakkör munkájának hiányossága, hogy rövid működése miatt nem tudta befejezni a megkezdett feladatokat.

A munkának vannak eredményei. A hallgatók a szakkör munkájában érdeklődéssel és szorgalommal vettek részt, a téma elevenése, a statisztikai értékelő munka

szemmelátható operatív felhasználhatósága és eredményei, a politikai és gazdasági élet időszerű megnyilvánulásainak közös feldolgozása lekötötték és fejlesztették a hallgatókat.

A Főiskola statisztikai tanszéke értékes tapasztalatokat szerzett a jövő tanév munkájához, a szakkör tagjai pedig jó útra valózt kaptak gyakorlati statisztikai munkájukhoz.

Svéd András

Hogyan járul hozzá a Lozinszkij-rendszer bevezetése a statisztikai munka megjavításához

Magyarországon először a Magyar Acélárugyárban került alkalmazásra a számviteli munkában A. J. Lozinszkij professzor rendszere. A számviteli terén — mint annyi más területen — ismét a Szovjetunió kimeríthetetlen gazdag tárházából vettük át a tapasztalatokat, és alkalmaztuk saját viszonyainkra. A számviteli munkában — mint tudjuk — a munka zöme a hónap végén összetorlódik, és annak feldolgozása a következő hó 12—15-ig húzódik el.

A Lozinszkij-rendszer lényege: a hónap végi „rohammunka” anyagát egyetlenesen — grafikon szerint — elosztani. A munka állandó naprakész állapotban tartásával a zárlati idő 8—10 nappal csökkenthető. Így sikerült a szovjet vállalatoknál a zárlatot a következő hó 3—5-re előrehozni. A rendszert a Német Demokratikus Köztársaságban G. Opitz főkönyvelő vette át, ahol azt egy év alatt 1500 állami vállalatnál vezették be. Az eddig lehetetlennek látszó feladatot vállalatunknál is sikerült megoldani és a létszám felduzzasztása nélkül a Pénzügyminisztérium brigádjának szervezésével, irányításával az április havi zárás május 5-én megtörtént a Magyar Acélárugyárban, a statisztikai adatok pedig — a 12-én jelentendő munkaügyi adatokkal együtt — 6-án a felsőbb szerveknél voltak. A májusi adatok — a munkaügyiek is természetesen — június 5-én a Kohó- és Gépipari minisztériumban, illetve a Központi Statisztikai Hivatalban voltak.

Nem kell különösebben hangsúlyozni, hogy népgazdasági szempontból milyen óriási jelentősége van a felelős vezetők

részére 8—10 nappal előbb történő adatszolgáltatásnak.

Nézzük a rendszert a vállalati statisztikus szemszögéből. A termelési és munkaügyi adatok feldolgozása a statisztikusnak eddig 10—12 napi munkájába került. Ugyanezen adatok zömét párhuzamosan feldolgozta az üzemkönyvelés is, de időbeli eltéréssel, ezt pedig a határidők lejártával a statisztikus már nem tudta felhasználni. A rendszer bevezetésével a statisztikus az összes termelési és munkaügyi adatokat a tárgyhót követő 4—5-re kapja a számviteli osztálytól. A rendszer bevezetésekor megbeszéltük a statisztikának szolgáltatandó adatokat az üzemkönyvelési osztállyal, így azok a statisztikus kívánsága szerint kerültek az üzemkönyvelés adataival egyszerre történő feldolgozásra.

Sok iparágban igen komoly fejtörést okoz a vállalati statisztikus számára a befejezetlen termelési állományának mérése. A kérdésről cikkek jelennek meg szaklapokban; minden tekintetben megnyugtató számítási mód azonban mindezülig nincs. A kérdés a Lozinszkij-rendszerrel megoldást nyert. Tudjuk, hogy a számviteli osztálynak a befejezetlen termelési állományára vonatkozó adata sem tökéletes statisztikai szempontból. Az önköltségben az összes ráfordítások jelentkeznek, melyek nincsenek a szabványos termeléssel összefüggésben (kocsiálláspénz, kötbér stb.), továbbá a raktárból kivételezett, de feldolgozatlan anyagok is jelentkeznek a számlán. Az előbbieket azonban nem jelentékenyek és egyébként is kiszűrhetők a

megfelelő számlák figyelemmel kíséréseivel. Az anyagkivételészénél — ami jelentékeny lehet — némi technológiai ismeretek birtokában kísérjük figyelemmel a gyártási számlákat és könnyen megállapítható az anyagkivételések indokolt-sága. Hiányosságai mellett is nagy előnyei vannak a számviteli osztály befejezetlen termelés állományára vonatkozó adatainak, mivel

1. lényegesen jobban megközelíti a valóságot, mint a bizonytalan talajon álló „műszaki becslések” vagy más eljárások, számítási módok, kivéve természetesen a legtöbb vállalatnál gyakorlatilag minden hónapban keresztülvihetetlen, de lényegében legtokéletesebb eljárást, a leltározást,

2. a statisztikus által jelentett adat komoly bizonylattal van alátámasztva,

3. a felsőbb szervek — már saját gyakorlatunkban — a termelési tervek készítéséhez szükséges elmúlt időszak tényszámainál, a befejezetlen termelés állományváltozása megállapításakor a számviteli osztály adataihoz ragaszkodnak.

Meg kell itt említeni, hogy az áruter-melési adatok a statisztikai jelentésekben terváron szerepelnek, a befejezetlen termékek állományváltozásánál viszont a felsőbb hatóságok a számviteli osztály adataihoz ragaszkodnak, tehát folyóáron, önköltségen kérik a jelentéseket. A számviteli osztály gyártmányokra bontott önköltségi adatai alapján azonban már különösebb nehézségekbe nem ütközik az elkészültségi fok figyelembevételével a terv-árak megállapítása.

A vállalati statisztikus feladata — a felsőbb irányító szervek részére történő adatszolgáltatás mellett — a vállalat munkájának elemzése, értékelése, a hiányosságok feltárása, javaslattevés a munka megjavítására. A statisztikusnak ismernie kell a vállalatának szűk keresztmetszeit, problémáit. A Lozinszkij-rendszer bevezetése mellett a havi adatok összeállításának ideje lecsökken 6—8 napra, és így bőven marad idő a kiértékelő munkára.

A rendszer bevezetése lehetővé tette az elmúlt hónapban, hogy a *termelés ütemességének* vizsgálatával foglalkozzunk. Tudjuk, hogy az egyenlőtlen tervteljesítés növeli az önköltséget (túlórák), felesleges forgóeszközöket köt le, a gépi és üzemi berendezés teljes kihasználását akadá-

lyozza, fékezi a rendelő vállalatok munkáját, és ezzel tervteljesítését.

A Magyar Acélárugyárban — nehézipari üzemről lévén szó, ahol anyag-, illetve munkaigényes gyártmányok változnak a természetben — globális számból nem indulhatunk ki. A havi terv felbontása cik-kekre történt, és ennek alapján vizsgáltuk a vállalati termelés ütemességét.

Összefoglalva néhány tapasztalatot, megállapítottuk, hogy jelentős mértékben gátolta az egyenletes ütemet az *alapanyagok hiánya, illetve az anyag késedelmes beérkezése*. Így az anyagot szállító vállalat terszerűtlensége végighúzódik az egész gazdasági életben, mert az egymást követő vállalatok a feldolgozás láncolatában anyaghiány miatt késedelmesen tudnak csak kötelezettségüknek eleget tenni. A külső akadályon kívül a *belső szervezethez* is hátráltatja az egyenletesen ütemes termelést. Az egyik tömegcikkünkönél tapasztaltuk, hogy a termelés ütemes, a raktárraadás azonban lökés-szerű, a cikk csomagolása miatt. Ha nagyobb mennyiség készült el a szóban-forgó cikkből, annak csomagolása egyszerre történt, és így a raktárraadás természetesen néhány nappal eltolódott. Nem okozott nehézséget meggyőzni a felelős személyt arról, mennyire kedvezőbb helyzetbe kerül a rendelő vállalat, ha az árut 4—6 nappal hamarabb kapja meg, mint a határidő utolsó órájában. Azóta kisebb szervezéssel megoldottuk ezt a kérdést is. Egy másik cikkünkönél a szállító vállalat egy alkatrészt rendszertelenül szállít. Felvettem a kérdést a műszaki szerveknél, nem tudnánk-e házilag előállítani az alkatrészt? A kérdés még tárgyalás alatt van, és valószínűleg az ajánlott megoldás kivihető lesz. Akadályozta az ütemes termelést a *szabadságolási terv be nem tartása is*, mert az elmaradt szabadságnapokat egyszerre vették ki a szóbanforgó műhelyben. A munkaügyi osztállyal és a művezetővel megbeszéljük a kérdést, és ez a jövőben bizonyára nem fog előfordulni. Ugyancsak erősen befolyásolja az ütemes-séget — az álló órákkal kapcsolatban — a karbantartás is. Ezt a kérdést most dolgozzuk ki. Megvizsgáltuk a *munkások túl-óráinak időbeli megoszlását* az elmúlt hónapban. Ezek szerint az első dekádban 12%, a másodikban 28%, és a harmadik-

ban 60% volt a felhasználás, ami jellemző a hóvégi rohammunkára.

A Lozinszkij-rendszer bevezetésével idő jutott a társosztályoktól kapott adatok alapos átvizsgálása is. Így találtunk két személyt, akik a kisegítők között voltak nyilvántartva, tüzetesebb vizsgálat után azonban kiderült, hogy a munkásállományba tartoznak. Ugyanígy a nők nyilvántartásában találtunk néhány dolgozót, akik a munkások között szerepeltek, de lényegében a „nem ipariak“, illetve „kisegítők“ közé tartoztak.

Tervbe vettük többek között a befejezetlen termékek állományösszetételének kivizsgálását (befagyott forgóalap), a forgóeszközök forgási sebességének megállapítását, az önelszámoló műheiyek és a statisztika összefüggését, — a munkaver-sennyel, felajánlásokkal kapcsolatos kérdéseket, a munkások szakképzettségének kivizsgálását. A műszaki mutatók kidolgozásának határéjét lényegesen meg-

kívánjuk rövidíteni, és ez csupán szervezés kérdése.

A rendszer bevezetése — amint a gyakorlat mutatja — nem keresztülvihető, és ha vannak is kezdeti nehézségek, azok fokozatosan kiküszöbölhetők. A gyakorlati kivételre vonatkozólag a Számvitel folyóirat májusi száma már tartalmaz útmutatást, részletesebb brosúra most van kidolgozás alatt. A Magyar Acélárugyár dolgozói készséggel állnak a hozzájuk fordulók rendelkezésére. A vállalati statisztikus is — saját érdekében is — kapcsolódjék bele a vállalatnál megvalósítandó átszervezésbe, amely idővel úgy is kötelező lesz valószínűleg minden vállalatra. Így saját munkájával, kezdeményezésével hozzájárul a statisztikai, számviteli munka finomításához, és a rejtett tartalékok feltárásával közelebb hozza közös célunk: az első öt éves terv mielőbbi sikeres megvalósítását.

Szendehegyi Benedek
Magyar Acélárugyár

A Központi Statisztikai Hivatal havonta megjelenő folyóirata, a

STATISZTIKAI ÉRTESÍTŐ

állandó segítőtársa a tanácsi és helyi ipari statisztikusoknak. Havonta foglalkozik a statisztikusok időszerű feladataival, útmutatást és tanácsot nyújt a statisztikai feladatok elvégzésében. Állandó rovataiban rámutat egyes statisztikusok hibáira, felhívja a figyelmet az új munkamódszerekre és a jól dolgozóakra. Lehetőséget biztosít a statisztikusoknak arra, hogy javaslataikat, észrevételeiket a lap hasábjain nyilvánosságra hozva megvitassák.

Előfizetési ára egy évre 24.— Ft

Megrendelhető a Statisztikai Kiadóvállalatnál (Budapest II., Keleti Károly-u. 5. Telefon: 358-530, 130-as mellék.)